

Sámi allaskuvla
Sámi University College

OAHPPOPLÁNA

Siiddastallan ja boazodoalu hálddašeapmi

20 oahppočuoggá

1. OAHPPOOVTTADAGA NAMMA

SIIDDASTALLAN JA BOAZODOALU HÁLDDAŠEAPMI
SIIDAUTØVELSE OG FORVALTNING AV REINDRIFT
SIIDA PRACTICE AND MANAGEMENT OF REINDEER HUSBANDRY

2. OPPALAŠ DIEĐUT OAHPU BIRRA

- **OAHPPOVTTADAGA KODA: BOA 104**
- **VIIDODAT:** 20 oahppočuoggá
- **OAHPU LÁGIDEAPMI:** klássalanjas ja vejolaččat geabbilis oahpahussan

3. OAHPPOPROGRÁMMA GULLEVAŠVUOHTA

Oahppu lea oassin boazodoallooahpuid bacheloras, ja sáhtá maid leat oassin eará bacheloroahpuin.

4. SISABEASSANGÁIBÁDUSAT

Dábálaš sisabeassangáibádusat alitoahpussii. Sisabeassanvuodđu sáhtá leat juogo oppalaš lohkangelbbolašvuhta (čadahan joatkkaskuvlla/logahaga/gymnása) dahje reálagelbbolašvuhta. Lassin galgá sámegeiela máhttu vuosttaš- dahje nubbingiellan joatkkaskuvllas dahje vástideaddji (omd. sámegeiela lohkanbadjeoahppu). Studeanttas lea maid vejolašvuhta duođaštit iežas sámegeiela lohkangelbbolašvuoda sierra giellageahččaleami bokte.

5. OAHPAHUSGIELLA

Oahpahusgiellan lea dábálaččat sámegeiella. Oahpahus sáhtá leat maddái skandinávalaš dahje engelasgillii.

6. SISDOALLU

Oahpu sisdoallu lea guorahallat siiddastallama vugiid ja boazodoalu almmolaš hálddašeami vugiid. Dása gullá atnui váldit sihke boazosámi njálmmálaš dieđuid ja dutkanvuodđosaš čálalaš dieđuid iešguđet áššiid ja čuolmmaid guorahallamiin.

Oahpus váldit ovdan árbevirolaš sámi muitalusaid ja badjesámi doahpágiid, dálá áidnaváldodiskurssaid boazodoalu birra ja oaivadusaid dasa movt guorahallat ja ipmirdit dáid. Viidásat váldit ovdan siidda dahkama servvolaččaid ja vugiid, siiddaid joatkevašvuoda ja siiddaoli ságaid ja buhtala dainna maddái boazodoalu formálalaš organiserema ja hálddašeami. Namuhuvvon sáhkavuodu lagadallamiin viidásit váldit ovdan siiddastallama ja boazodoalu eanananu sierralágán vugiid, dieđuid ja hástalusaid.

Oahpus eatnasit váldo vuodđu sámi siiddastallamis ja boazodoalus, muhto maiddá eará boazoálbmogiid dehe guođuheadji álbmogiid áššit ja dilitt adnojit buohtastahttima ja lassie diehttáma vuodđun.

Dát oahppu heive bures olbmuid geain lea juogo boazodoalloduogáš dahje boazodoalu vuodđooahppu ja earáide geat barget boazodoalloáššiiguin.

7. OAHPPANJOKSOSAT

Studeanta galgá:

- dovdat badjesiidda vugiid ja boazodoalu formálalaš organiserema vugiid
- máhttit guorahallat ja čilget árbevirolaš dieđuid ja máhtuid, ja das maiddá čilget boazosámi ipmárdusvugiid ja vuodđojurddašeami
- dovdat siiddastallama ja boazodoalu eanananu vuđolaš vugiid, gažaldagaid ja hástalusaid
- máhttit čilget boazoálbmogiid oktasaš hástalusaid váldogovastagaid bokte
- máhttit ovdan bidjat guovddáš gažaldagaid siiddastallama ja almmolaš hálddahusa birra ja searvat dáid ságasteapmái fágalaš guorahallama vuodul.
- máhttit árvvoštallat servodaga almmolaš sága boazodoalu birra sihke árbevirolaš boazodoallomáhtu ja dieđateorehtalaš guorahallanvugiid bokte.

8. OAHPAHAN- JA OAHPPANVUOGIT

Oahppan dáhpáhuvvá logaldallamiid, joavkobargguid, hárjehusaid, semináraid ja bagadallamiid bokte. DGT lea dehálaš reaidu oahpus.

9. GÁIBÁDUSAT BEASSAT EKSÁMENII

Studeanta galgá ovdanbidjat olles studeantajovkui eksámenfáttá birra ja movt áigu čoavdit eksámenbarggu. Fágaoahpaheadji dohkkeha eksámenfáttá. Studeanttat ožžot bagadallama bargui ja dat galgá šiehtaduvvot ovdagihtii.

10. EKSÁMEN

Njálmmálaš eksámen, mas studeanta ovdanbidjá dohkkehuvvon fáttá.

Árvosániit addojuvvojit ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolemus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán.

Muđui čujuhuvvo Sámi allaskuvlla loahpalaš árvvoštallan- ja eksámennjuolggadusaide.

11. LEA GO PRIVATISTTAIN VEJOLAŠ VÁLDIT DÁN FÁGA/FÁTTÁ?

Lea vejolaš váldit dán oahpu privatistan.

12. KVALITEHTASIHKKARASTIN

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogá dahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraortta vuodul.

13. LOHKANMEARRI

Lohkanmearri sisttisoallá maiddáa logaldalli logaldallamiid ja oahppomateriála (mángejuvvon teavsttat, oktiigeasut jnv.). Studeanta sáhtta ovttasráđiid fágaoahpaheddjiiguin lonuhit lohkanmeari čállosiid.

Benjaminsen, Thor A ja Hanne Svarstad (2010): *De marginaliserte gjeterne*. Siiddut 149-165 girjjiis *Politisk økologi – miljø, mennesker og makt*, Universitetsforlaget. 17 siiddu.

Bjørklund, Ivar (1999): *Den nasjonale integrasjon av det samiske reindriftssamfunn*. Siiddut 52-65 girjjiis Ivar Bjørklund (red.): *Norsk ressursforvaltning og samiske rettighetsforhold*. Ad Notam Gyldendal. 14 siiddu.

Bjørklund, Ivar (1999): Om reinmerker -*kulturelle sammenhenger og norsk jus i Sápmi*. Siiddut 143-157 girjjiis Ivar Bjørklund (red.): *Norsk ressursforvaltning og samiske rettighetsforhold*. Ad Notam Gyldendal. 14 siiddu.

Eira, Ravdna BM (2012) *Using Traditional Knowledge in Unpredictable Critical Evnets in Reindeer Husbandry – The case of Sámi Reindeer Husbandry in Western Finnmark, Norway and Nenets reindeer Husbandry on Yamal Peninsula, Yamal Nenets OA*. Masterbargu Eamiálbmot filisofijias Tromssa universitehtas. S. 21 – 77.

Hågvar, G (2006) Den samiske rettsdannelsen i indre Finnmark. Sámi instituhtta. Dieđut nr 2/2006. S. 231 – 271.

Jernsletten, J-L & Klovov, Konstantin (2002): Oasis: National Management of reindeer Husbandry, s 34-45, s. 74-76, s. 86-88, s. 112-115, 126-130 girjjiis *Sustainable reindeer Husbandry*. Arctic Council. S.

Kalstad, Johan Klemet (1999): *Čoahkkáigeassu*. Siiddut 309-318 girjjiis Johan Klemet Kalstad: *Reindriftspolitik og samisk kultur – en uløselig konflikt. En studie av reindriftstilpasninger og moderne reindriftspolitik*, Dieđut nr. 2/ 1999. 10 siiddu

Kalstad, Johan Albert (2006): “Gi oss tilbake vårt beiteland” – samisk reindrift på Kolahalvøya. Siiddut 18-27 áigečállagis Ottar 1-2006. 10 siiddu.

Oskal, A, Turi, JM, Mathiesen, S & Burgess, P (2009): *Ealát, reindeer herders’ voice. Reindeer herding, traditional knowledge and adaptation to climate change and loss of grazing land*. Report nr 9: 2009. International Center for Reindeer Husbandry.

Oskal, Nils (1995): *Boazolihkku ja olmmošlašvuohhta*. Siiddut 83-111 doavttirgrádabarggus: “*Det rette, det gode og reinlykken*”, Tromssa Universitehtta. 29 siiddu.

Sara, Mikkel Nils (2001): *Boazodoalu sosialaš organisašuvdna*. Siiddut girjjiis Mikkel Nils Sara: *Boazu lea biekká buorri*. Davvi girji, Kárašjohka. 30 siiddu.

Sara, Mikkel Nils (2010): *Mainna lágiin galget siiddat joatkahuvvat? Siidda sulladallama gažaldagat*. Siiddut 25-55, Sámi dieđalaš áigečála 2, 2010, Sámi Allaskuvla, Romssa Universitehta sámi dutkamiid guovddáš. 31 siiddu.

Solem, Erik (1933/1970): *Reindriften*. Siiddut 181-204 girjjis Erik Solem: *Lappiske rettsstudier*, Universitetsforlaget, Oslo/Bergen/Tromsø. 24 siiddu.

Eará lohkašat mat sáhttet adnot bargadetiiin (Doarjalohkašat).

- Bård A. Berg (2000): *Mot en korporativ reindrif. Samisk reindrif i Norge i det 20. århundre*
- *eksemplifisert gjennom studier av reindriften på Helgeland*, Dieđut nr. 3/2000.
- Boazodoallohálldahus/Øyvind Ravna, Nils Johan Päiviö, Ingrid Røstad Føtten (2003): *Utredning om reinbeiterettigheter. Vinterbeiteområdene i Vest-Finnmark*.
- Boazodoallohálldahus/Ingolf Balto, Ansgar Kosmo, Anders Aarthun Ims (2003): *Evttohus – ođđa orohatrájit Buolbmágis ja Kárášjogas*.
- Boazodoallohálldahus/Ingolf Balto, Ansgar Kosmo, Anders Aarthun Ims (2004): *Evttohus ođđa orohatrájiid birra Kárášjoga oarjjabealde*.
- Kirsti Strøm Bull (1997): *Studier i reindriftsrett*, Tano Aschehoug.
- Kirsti Strøm Bull (2005): *Reinbyer i Finnmark på begynnelsen av 1990-tallet*. SI-rapport, Sámi Instituhtta.
- Kirsti Strøm Bull, Nils Oskal ja Mikkel Nils Sara (2001): *Reindriften i Finnmark – Rettshistorie 1852 – 1960*, Cappelen Akademisk Forlag
- Nils Isak Eira (ja Mikkel Nils Sara) (2011): *Bohccuid luhtte*. DAT os, Guovdageaidnu. Ođastuvvon girji
- Johan Klemet Kalstad (1999): *Reindriftpolitikk og samisk kultur – en uløselig konflikt. En studie av reindriftilpasninger og moderne reindriftpolitikk*, i: Dieđut nr. 2/ 1999.
- Manker, E., 1953: *The Nomadism of Swedish Mountain Lapps: the siidas and their migratory routes in 1945*. Acta Lapponica VII, Stockholm.
- Jens Ivar Nergård: *Den levende erfaring. En studie i samisk kunnskapstradisjon*. Cappelen Akademisk Forlag, Oslo.
- NOU 2001:35 *Forslag til endringer i reindriftsloven*, Statens forvaltningstjeneste, 2001
- Just Qvigstad (1927): *Lappiske eventur og sagn I-IV*, Oslo: Institutt for sammelignende forskning
- Mikkel Nils Sara (2001): *Boazu lea biekká buorri: Guovdageainnu guovllu boazodoallovuogit*. Kárášjohka : Davvi girji.
- Mikkel Nils Sara (2006): *Guovdageainnu boazodoalu siiddastallan áiggiiid čađa. Muhtun čilgehusat, listtut, artihkkalat, čeahkinčállosat ja jearahallamat*. Sámi Allaskuvla.
- Mikkel Nils Sara (2006): *K. Nissena jearahallamat Suoma bealde 1911:s*. SA-raporta nr. 2 (2006)
- Øyvind Ravna (2008): *Rettsutgreiing og bruksordning i reindriftsområder*. Gyldendal Akademisk Forlag, Oslo.
- Reindriftsadministrasjonen/Johan Ingvald Hætta, Ole K. Sara, Ivar Rushfeldt (1994): *Reindriften i Finnmark. Lovgivning og distriktsinndeling*.

- Selvik, K., Myklevold, M., Hætta, J.I., Wetlesen Borge, O., Grimstad, K., Holth Skaltvedt, H. Og Willenfeldt, T. (2006): *Om siidaens rolle i reindrifsløvgivningen*. Landbruks- og matdepartementet, Oslo.
- Erik Solem (1933) 1979: *Lappiske rettstudier*, U-forlaget
- Vorren, Ø. (1962): *Finnmarkssamenes nomadisme I og II*. Universitetsforlaget, Oslo.

Neahttasiiddut mat sáhttet adnot barggadettiin:

- <http://icr.arcticportal.org/>
- <http://www.reindrift.no/>
- <http://www.paliskunnat.fi/PoroNet2/>
- <http://www.sametinget.se/1003>